

ПРОБЛЕМАТИКА ФІЛОСОФІЇ СТАРОДАВНЬОГО КИТАЮ

Актуальність теми дослідження. Політика, військова справа, сільське господарство, освіта, астрономія, медицина і навіть бойові мистецтва - усе розглядалося як звичайна форма застосування філософських категорій. Ця особливість культурної історії Китаю знайшла відображення і в становленні категорій понять китайської філософії. Майже протягом трьох тисячоліть китайська думка розвивалася у межах певного набору філософських термінів (понять) старої літературно-писемної мови (веньяну).

Філософські поняття зберегли первісну багатозначність, притаманну незапозиченим словам будь-якої живої мови. Набуваючи певного змісту, слова не втрачали давнього визначення. Прив'язаність до традиційних мовних форм зумовлена ще й тим, що практично до початку XX ст. Китай залишався ізольованим суспільством.

Звідси зрозуміла актуальність філософії Китаю, періодизації історії, у тому числі історичного розподілу подій, явищ.

Мета дослідження. Дослідити проблематику філософії стародавнього Китаю.

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є основні поняття етики, моральний принцип, що мав визначати ставлення людей один до одного і відносини між людьми в суспільстві і в сім'ї, що базувалися на повазі і любові до старших за віком і суспільним становищем.

Предмет дослідження. Аналіз впливу філософії на розвиток системи освіти і виховання в Китаї.

Завдання дослідження. Проаналізувати проблематику філософії стародавнього Китаю; про єдність і різноманітність речей; про дію протилежних сил в єдиній субстанції; про природну закономірність; про природність людської душі і свідомості.

Наукове дослідження проблеми. «Китайська філософія створила самобутнє уявлення про людину і світ як співзвучні реальності.» [2, с. 43]. Щодо розгляду проблем представлених у завданні цього дослідження то особливе місце у китайській філософії посідає вчення Лао-цзи (VI ст. до н.е.).

Центральною проблемою філософії Лао-цзи є питання «дао». «Дао – цетотожність, однаковість, яка передбачає все інше, а саме: дао не залежить від часу, як смуга виникнення, розвитку і загибелі Всесвіту, але становить фундаментальну та універсальну єдність світу. Дао існує постійно, всюди і у всьому, і насамперед бездіяльність є його характерною рисою.» [2, с. 45].

Поряд із категорією «дао» у вченні Лао-цзи чільне місце посідає категорія «де». Якщо «дао» – це всезагальний шлях, якому підкорені всі речі, то «де» – це конкретний шлях окремої речі або групи речей.

Розробляючи категорії «дао» і «де», Лао-цзи вперше в історії філософії висуває проблему єдності сутності і якості та їх відмінностей. Завдання пізнання Лао-цзи вбачає у зведенні різноманітності речей до їх загальної єдності, що прихована в «дао».

Філософські погляди Лао-цзи містять у собі зразки найвної діалектики. Він завжди вказує на плинність, змінність речей і на їхню внутрішню суперечливість.

Іншу позицію займало – конфуціанство яке заснував Кан-Фу-цзи, або Конфуцій (551 - 479 рр. до Р. Х.)» [3, с. 52]. Загальновідомим є те, що Конфуцій не звертав уваги на вивчення та розробку загальнотеоретичних проблем, він не створив філософської системи крайнього спрямування. Всю свою увагу він зосередив на питаннях етики, бо цього вимагали історичні умови того часу, соціальний інтерес. Свою етику він побудував на ґрунті релігійно-філософських уявлень про навколишню дійсність. Етика Конфуція – це раціоналізована старокитайська релігійна мораль. В основу цієї моралі покладені принципи:

1. Знання – «чжи»
2. Довіра – «сін»
3. Людяність – «жень»
4. Справедливість і обов'язок – «ї»
5. Ритуальність – «лі»

Центральним принципом моралі Конфуція є гуманність, яка й становить основу доброчесності. «Термін «гуманізм» почав набувати свого сучасного значення, яке полягає в розумінні людини як вищої цінності.» [1, с. 43]. Бути «гуманним» – означає любити не стільки себе, скільки інших, на несправедливість відповідати справедливістю, за добро платити добром. Бути гуманним – означає вміти вчасно пожертвувати своїми інтересами.

Таким чином, філософія Конфуція – це яскраве відбиття тенденції до стабілізації в людських відносинах. Ця стабілізація досягається за рахунок ієрархії в пануванні і підкоренні, що здійснюється із вічного плину законів неба.

Відстоюючи міцну державну владу, Конфуцій завжди говорив, що правитель має божественну сутність. Цар, монарх, імператор, на його думку, – це «син неба». А воля неба поширюється і на суспільне життя. Суспільство має дотримуватись не законів природності, як говорив Лао-цзи, а вічних законів неба, носієм яких є «син неба». Принцип підкорення, слухняності, покірливості та примирення є одним із головних у соціальній філософії Конфуція (Чжун-лі).

Важливу роль у розвитку філософії Стародавнього Китаю відіграла школа вільнодумця Ян Чжу (приблизно 395-335 р. до н.е.).

Виступаючи проти конфуціанства, Ян Чжу захищав і розвивав вчення Лао-цзи. Ян-Чжу доводив, що віра в небо, в безсмертя душі та потойбічне життя ґрунтується на неутвті. Він вчив, що життя – це буття, а смерть – небуття. З огляду на ці міркування, Ян Чжу вважав, що людина має керуватися законами природного реального життя. Метою життя, говорив він, є чуттєва тваринна насолода, бо саме ця насолода і є людським щастям.

«Всі інші філософські школи Стародавнього Китаю у своєму змісті так чи інакше відбивали ідеї і світоглядну спрямованість даосизму та конфуціанства.» [3, с. 55]

Висновки. Підсумовуючи розгляд філософії Стародавнього Китаю, зробимо висновок. У більшості філософських шкіл переважала практична філософія, яка була тісно пов'язана з проблемами життєвої мудрості, моралі, пізнання природи і соціальним управлінням.

Список використаних джерел

1. Данильян О.Г., Тараненко В.М. Основи філософії: Навч. посіб. – Х.: Право, 2003. – 352 с.
2. Ільїн В.В., Кулагін Ю.І. Філософія: Підручник – К., 2002. – 387 с.
3. Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій. Навч. посіб. 2-е вид., виправл. і доопр. – К.: Каравела, 2002. – 544 с.